

Pichlové z Pichelberka a sourozenecký spor o dědictví

Jan KILIÁN

Abstract: The first part of the study deals with the origin of the family Pichl of Pichelberk, the fate of its members and the development of their modest property domain. Part two is a description and analysis of their sibling dispute over the inheritance between one brother and five sisters around 1615, that caused the formation of two antagonist groups and a complete separation between the closest relatives.

Key words: Bohemia; Early Modern Time; Pichl of Pichelberk; Nobility; Dispute over Inheritance

O rodině středočeských vladkyň Pichlů z Pichelberka toho dosud nevíme mnoho. Příslušníky rodin s přídomkem z Pichelberka sice dokážeme na Chebsku a Loketsku sledovat již od středověku, ale ti se svými vnitrozemskými jmenovci už neměli v 16. století nic společného. Vlastně známe jen dvě generace středočeského rodu, objevujícího se poprvé až po polovině 16. století a vymírajícího po meči někdy v počátcích třicetileté války. Pichlové žili na tvrzcích poblíž Berouna, v Chrustenicích a ve Vysokém Újezdu, ale od počátku 17. století díky Jiřímu měli také prostorný dům v Praze na Malostranském náměstí. Jiří Pichl strávil dlouhá léta na nižších postech v říšské dvorské kanceláři a svou službu habsburskému domu uzavřel sedmnáctiletým vykonáváním funkce nejvyššího dvorského poštmistra. Jeho jediný syn a pět dcer se po jeho a matčině smrti dostali na samém prahu českého stavovského povstání do vleklého a tvrdého sporu o dědictví, který se dostal až před císaře. Díky dochovaným zdrojům je dnes možné tento sourozenecký svár sledovat, a to včetně mnoha zajímavých detailů.

Büchlberg, dělicí se na Velký (Groß-) a Malý (Klein-), leží v Horní Falci poblíž města Mitterteich. Pichelberkem bylo také Boučí na Sokolovsku, dnes součást Dolních Niv. Souvislost mezi oběma lokalitami a spojitost přes shodnou šlechtickou rodinu nelze vyloučit. Ona česká ves je doložena od počátku 14. století, kdy byla majetkem předního chebského rodu Notthafftů,^{1]} měnila však majitele častěji a mezi jejími držiteli najdeme i Pichelberky. S těmi se vzápětí setkáme především coby s předními měšťany v říšském městě Chebu, kde tvořili elitu společně třeba se Šliky nebo Junckery a pravidelně zastávali

[1] O rodu Notthafftů monograficky Karel HALLA – Harald STARK – Volker DITTMAR (red.), *Po stopách šlechtického rodu Notthafftů. Notthaffti v Čechách a v Bavorsku*, Cheb 2006.

přední místa v městské správě, na postech radních i purkmistrů.^{2]} Ve svém erbu však měli rybu – pstruha, což je zcela odlišné znamení, než jaké na svých znacích nosili Pichlové z Pichelberka.^{3]} Ti patrně nebyli příbuzní ani s Hertenbergem z Pichelberka, rovněž někdejšími držiteli Boučí, které si uchovali i po bělohorských událostech. Jeden z Hertenbergů se tehdy dokonce stal hejtmánem Loketského kraje, jiný přesídlil na Starý Rybník, zatímco Boučí se stalo součástí nosticovského sokolovského panství.^{4]} Obě rodiny byly jazykově německé a dlouhodobě spojené s Chebskem a Loketskem.

Naproti tomu Pichlové z Pichelberka se profilovali jako drobná šlechta jazykově česká a usedlá ve středních Čechách. Což v žádném případě neznamená, že nemohli mít původ v uvedené oblasti na západě království. Při početnosti chebských Pichelberků by nebylo zase tak obtížné si představit, že některý z nich se někdy na přelomu středověku a raného novověku vydal hledat štěstí směrem k Praze, možná přímo do ní, do služeb panovníka nebo nějakého velmožského rodu. Mohl si vydobýt uznání, potvrzení ve vladyckém stavu, ale – proč by měnil starobylý rodový erb? Na tomto místě bych mohl dále vršit jen ničím nepodložené hypotézy, přesto je jedna z nich natolik lákavá, že se tohoto troufalství dopustím. A sice, že Pichlové z Pichelberka neměli s chebskými Pichelberky nic společného, že mohli být původně pražskou měšťanskou rodinou Pichlů, případně Pichlů, která díky úřednické kariéře získala povýšení mezi vladyky, vlastní erb a přídomek z Pichelberka. Vysvětlovalo by to jak jejich vazbu na hlavní město království a na střední Čechy, tak důsledné a výlučné používání češtiny v dochovaných dokumentech.

Z dějinné anonymity vystoupil v březnu 1560 Tomáš Pichl z Pichelberka, když za čtrnáct set kop grošů českých koupil od Jindřicha Hrobčického z Hrobčic drobné zboží Chrustenice,^{5]} v sousedství Loděnic na Berounsku.^{6]} Oženil se s Benignou z Nyštic a měl s ní syna Bernarda a dcery Hedviku, Annu a Marii. Zakoupený statek se skládal ze vsi Chrustenic s tvrzí a se dvorem a z několika drobnějších nemovitostí v okolí. Dnes již dávno zaniklá chrustenická tvrz, jejíž přesná poloha není ani známa, se tak stala novým domovem vladycké rodiny. Po pár letech ale její obyvatelé zažili velmi dobrodružnou příhodu, která silně zpochybňovala bezpečnost venkovských tvrzí.

2] Srovnej František KUBŮ, *Chebský městský stát. Počátky a vrcholné období do počátku 16. století*, České Budějovice 2006, s. 39, 55, 75, 80, 81, 83–87, 136, 156.

3] Znak Pichlů z Pichelberku byl čtvercový, ve dvou polích (1. a 4.) se nacházel vzpřímený lev s korunkou, další dvě (2. a 3.) sestávala ze čtyř kolmých břevien. Srovnej např. NA Praha, Wunschwitz, inv. č. 888, karton 27 – Pichelbergové.

4] Podrobně Jan BOUKAL, *Tvrz Boučí (Pichelberk)*, Hláška. Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka XXVIII, 2017, č. 2, s. 20–22.

5] Srovnej např. Franz Alexander HEBER, *Böhmen Burgen, Vesten und Bergschlösser* VII, Praha 1848, s. 83 – o rodině Pichlů na Chrustenicích.

6] NA Praha, DZV N 13, fol. K 3.

V sousedních Nenačovicích žil tehdy pastýř Ondřej („Vondra“) Němec. Pastýři obecně patřili ke spíše okrajovým společenským vrstvám a mnohdy i k pochybným individuům, balancujícím na hranách kriminality a trestního práva. Nenačovický usedlík tuto premisu naplnil zcela. Nestačilo mu, že Tomáši Pichlovi ukradl z jeho stáda patnáct skopců a šest jehňat, které dohnal do Prahy a tam prodal. Objevil rovněž slabiny chrustenické tvrze a dal dohromady šestičlennou tlupu výtržníků, která se odvážila vykrást navzdory majitelově přítomnosti jeho šlechtické sídlo. Němec s kumpány slezl – neznámého data a denní hodiny, možná i za bílého dne – po žebříku chrustenickou tvrz a ukradl v ní okovanou truhlu s penězi, cenným šatstvem a jinými věcmi. Za pomoci provazů ji spustili z okna dolů, odnesli ji do lesa, kde truhlu ovčákou dýkou otevřeli a lup si rozdělili. Z kořisti byli asi natolik nadšení, že zapomněli na opatrnost a inkriminovanou dýku, předmět doličný, na místě zapomněli. Vystrašený Pichl, loupeži přítomný, si při akci násilníků nemyslel nic jiného, než že jej uvedení chtějí „*zamordovat*“, protože na tvrzi pobrali i ručnice. Tak daleko ale Ondřej Němec s kumpány přece jen nezašel, ačkoli i podobné případy jsou z tehdejších Čech známy.^{7]} Jedním z pachatelů byl také Michl alias Michálek, Pichlův čeledín. Jistě velmi povedený služebník, když kromě tohoto skutku dokázal svému pánovi ještě předtím ukrást během jedné noci dobré čtyři desítky ovcí, odvést je do Prahy a prodat tamnímu řezníkovi. Ovčák Němec byl po určitém čase dopaden Berounskými a podroben útrpnému právu. Bolestivá muka jej dohnala jak k přiznání krádeže ovcí, tak k vyloupení chrustenické tvrze, i k udání jmen společníků. Jeho osud se naplnil někdy před začátkem května 1567 na berounském popravišti. Mělo ale trvat ještě další tři roky, než do rukou spravedlnosti padl Michl. Tomáše Pichla, coby vrchnost nevděčného čeledína, o tom informoval hejtman Kouřimského kraje Ondřej Nebřehovský z Nebřehovic a na Pyšelicích, společně se sdělením, že dopadený lotr jím bude eskortován před městský soud v Kouřimi. Pichl se chtěl do tohoto krajského města vypravit osobně, jenže chatrné zdraví mu v tom zabránilo, a tak pověřil svého služebníka, aby byl na jeho místě při Michlovi mučení a ptal se po věcech, které mu ukradl. Spíš než samotných věcí, které si provinilec stěžl ponechal, se mohl dopátrat informace, kde a komu je prodal. Jenže tím naše znalost celé kauzy končí – i když Michl vzal nepochybně stejný konec jako Ondřej Němec.^{8]}

7] Jedním z nejznámějších případů je zavraždění Ludvíka Loreckého z Elkuše a jeho synů poddanými, ačkoli v tomto případě měl zločin jiné motivy. Alexandr DEBNAR, *Nová zjištění a přehodnocení pohledů na okolnosti vražd Loreckých z Elkuše spáchaných dne 24. 8. 1571 v Šamonicích*, in: Sborník k 400. výročí Blatné. Sborník vlastivědných prací vydaných k 400. výročí povýšení Blatné na město, Blatná 2001, s. 69–127. Obecně ke kriminálním živlům zvláště Jindřich FRANCEK, *Dějiny loupežnictva. Zloději, loupežníci, pytláci v českých dějinách*, Praha 2002.

8] ANM Praha, Genealogická sbírka H, karton H45 – Pichl z Pichlberku: A) 2. května 1567 vysvědčují Berounští poslední slova v Berouně popraveného Vondry Němce ze vsi Nenačovic,

Z výše uvedeného mimo jiné vyplývá, že Tomáš Pichl měl na Chrutenicích nemalé stádo ovcí, které produkovaly kromě vlny také maso a mléko. Choval je nepochybně při místním dvoře, kde můžeme očekávat další živočišnou a rostlinnou výrobu. Okolní husté lesy poskytovaly dostatečné množství dřeva, snad jej bylo dost i na export. O pivovaru, rybnících či dalších režijních podnicích (s výjimkou jednoho mlýna) není nic známo.^{9]} Uniknout by nám nemělo ani Pichlovo tvrzení z roku 1570, že se nemůže vydat na cestu do Kouřimi kvůli svému podlomenému zdraví. Mohlo jít totiž o potíže, které stály za jeho předčasným skonem, jehož přesné datum neznáme. Jisto je jen, že na počátku osmdesátých let již mezi živými nebyl.

Po pěti letech držby, v roce 1565, zapsal Tomáš Pichl Chrutenice do desek zemských svému synovi Bernardovi a ženě Benigně. Bernard však zemřel v útlém věku ještě před ním a jiného přímého mužského dědice Pichl neměl. Statek proto odkázal bratrovi Jiřímu, kterého určil i za poručníky svých dcer Anny a Marie. Ani Hedvika už totiž nežila. Tato dívka našla místo posledního odpočinku v loděnickém kostele, kde si kopii jejího náhrobního kamene z červeného mramoru o půl druhého století později pořídil baron Wunschwitz.^{10]} Anně a Marii měl strýc Jiří po jejich dospění vyplatit po sto kopách, pokud by zemřely, měly peníze dostat Jiřího dcery. Jiřího mužský dědic tedy očividně dosud nebyl na světě. Ovdovělou Benignu Pichlovou z Nyštic měl švagr uspokojit financemi (250 kop grošů českých) nebo odstoupením dvora ve Lhotce u Berouna a doplatkem ve výši sto padesáti kop.^{11]}

Vzhledem k okolnostem se zdá, že Tomáš Pichl získal povýšení mezi vладыky jen pro svou osobu, případně pro své přímé potomky, zatímco na bratrovu linii se nobilitace nevztahovala. Mladý arcivévoda Matyáš, pozdější císař, měl totiž v březnu 1579 psát českému rytířstvu a doporučovat mu Jiřího Pichla, který žádal o přijetí mezi ně.^{12]} Zatím marně. Možná už v tu dobu byl registrátorem říšské dvorské kanceláře a současně i gegenhandlerem, tj. jakýmsi kontrolorem kancelářských poplatků.^{13]} Jiří, snad jako Tomáš původně pražský měšťan, zdědil Chrutenice a pracoval tedy v byrokratickém aparátu pro

pastýře. B) Dopis Tomáše Pichla Kouřimským, Chrutenice, v sobotu po Velikonocích 1570.

9] K režijnímu hospodaření na šlechtických panstvích a statcích mj. Jaroslav ČECHURA, *Dominium Smiřických – protokapitalistický podnikatelský velkostatek předbělohorských Čech*, Český časopis historický 90, č. 4, 1992, s. 507–536 či Marek VÁŘEKA, *Režijní velkostatek na předbělohorské Moravě*, Prostějov 2018.

10] NA Praha, Wunschwitz, inv. č. 888, karton 27 – Pichelbergové. Starý loděnický kostel včetně Hedvičina náhrobníku zanikl při pozdější barokní přestavbě.

11] ANM, Genealogická sbírka CH, karton CH 22 – Pichl z Pichelberka: genealogické výpisky o rodině.

12] Joseph CHMEL (ed.), *Die Handschriften der k. k. Hofbibliothek in Wien*, Wien 1840, s. 57.

13] Obě funkce prokazatelně zastával o tři roky později. Srovnej Peter FLEISCHMAN ZU FRANCKENDORF, *Description*, Augsburg 1582, s. 55. (Jedná se o soupis úředníků za císaře Rudolfa II. k uvedenému roku).

habsburské císaře a toužil po povýšení do rytířského stavu. Této společenské mety dosáhl až v listopadu 1586, kdy byl na zemském sněmu přijat mezi rytíře,^{14]} korektněji řečeno mezi vladyky. Nebyl už tehdy zřejmě žádným mladíkem, protože vezmeme-li doslova prohlášení císaře Rudolfa II. z roku 1590, že Pichl vykonal platné služby nejen jemu, ale i jeho předchůdcům (tj. v množném čísle), pak musel svou kariéru zahájit již za vlády Ferdinanda I. a narodit se nejpozději kolem roku 1540. Rudolf II. Pichla při uvedené příležitosti označoval za registrátora, tj. za jednoho z mnoha nižších úředníků, ve dvorské říšské kanceláři. Čerstvý vladyka císaře žádal, aby mu za jeho věrné služby daroval louky poblíž Chrutenic, zvané Březové, které odněpaměti náležely ke komornímu panství Křivoklát a které za stanovený plat využívali poddaní z Chrutenic a také církevní poddaní ze vsi Železná. Rudolf II. žadatelé vyhověl.^{15]}

Uplynul jen poměrně krátký čas a Pichlova kariéra dosáhla svého vrcholu, stal se nejvyšším dvorským poštmistrem (snad 1593). Ačkoli by se očekávalo, že vyšší důstojenství kráčelo ruku v ruce s vyšším platem, opak byl v habsburských úřadech často pravdou. Uvěříme-li slovům Pichlovy manželky, sepsaným po jeho smrti, nedostal prý Jiří po dobu své sedmnáctileté služby vůbec žádný plat.^{16]} V tomto světle pak může překvapit, že navzdory řečenému si Jiří mohl po pár letech ve funkci dopřát jak další malé panství hned v sousedství Chrutenic, Vysoký Újezd u Prahy i s rytířskou tvrzí (1598), tak honosný dům přímo v Praze na Malostranském náměstí (1601). Měl snad našetřeno z dob práce v kanceláři, hospodařil s takovým úspěchem na chrutenickém statku, podnikal v oblasti úvěrů,^{17]} zdědil hotovost po příbuzných, nebo ji vyženil, či patřil k těm, kteří si dokázali najít cestu i k ne zcela čistým příjmům,^{18]} jak to vysoké funkce umožňovaly?

14] NA Praha, Wunschwitz, inv. č. 888, karton 27– Pichelbergové. Opis zápisu z generálního sněmu v listopadu 1586, podle něhož páni z rytířstva přijali Jiřího Pichla z Pichelberka a na Chrutenicích do svého stavu. Naproti tomu podle zdrojů z ANM Praha (Genealogická sbírka CH, karton CH 22 – Pichl z Pichelberka: genealogické výpisky o rodině) se tak stalo až v roce 1587.

15] NA Praha, SM, inv. č. 2636, sign. P 63/5, karton 1640 – Koncept listu Rudolfa II. z 10. února 1590. Císař byl žádostí nakloněn i s ohledem na služby, které Pichl vykonal již i jeho předchůdcům (!) a jemu. Plat odváděný na Křivoklát ovšem zůstal zachován.

16] <http://antiskola.eu/cz/referaty/38767-postovnictvi-za-marie-terezie/download/print?id=39572> [cit. dne 18. 3. 2020]. Autor zde uvádí, že v HHStA ve Vídni se nachází suplika Hedviky Pichlové ze Suché s prosbou o vyplacení manželova služného.

17] K úvěrovému podnikání nižší šlechty zvláště Václav BŮŽEK, *Úvěrové podnikání nižší šlechty v předbělohorských Čechách*, Praha 1989.

18] K defraudacím ve sledované době viz např. Aleš STEJSKAL, *Finanční zpronevěry a jejich funkce v politické a kulturní reprezentaci vrchnostenské byrokracie v Čechách na přelomu 16. a 17. století (Perspektivy výzkumu)*, in: *Život na šlechtickém sídle v 16.–18. století*, Ústí nad Labem 1992, s. 82–94; Matěj NOVOTNÝ, *Vilém Malovec z Malovic (mecenáš a defraudant)*, *Východočeský sborník historický* 15, 2008, s. 127–164 či Jiří PEŠTA, „Ten lotr, písař slavoňovskej, již hrdlem zaplatil“. *K vyšetřování defraudace na panství Orlik roku 1581*, *Archivum Trebonense* 12, 2011, s. 175–191.

Malostranský dům stál ve frontě domů táhnoucích se napravo od radnice, s níž byl spojen renesančním podloubím, a nového majitele vyšel na 2.650 kop grošů míšeňských, které prodejci odvedl obratem v hotovosti, což bylo samo o sobě důkazem, že pan dvorský poštmistr byl při penězích. Současně se však Pichl podepsáním reverzu zavázal Malostranským k plnění měšťanských povinností z koupeného domu. Ponocným měl každé čtyři týdny dávat pět grošů, do školy při kostele sv. Mikuláše žákům pětkrát ročně oběd a večeri, případně finanční ekvivalent. V neposlední řadě šlo o každoroční domovní berni ve výši tři kop grošů míšeňských a o momentální defensi proti Turku ve stejné výši.^{19]} Je otázkou, kde pak rodina častěji pobývala, zda na tvrzi chrustenické či vysokoújezdské, trvale však s ohledem na Pichlova časově náročnou funkci jistě sídlila v Praze, která jí také skýtala nesrovnatelně větší společenské využití.

Chrustenice s Vysokým Újezdem, a také s Chrášťany a polovinou vsi Zbuzan, které přikoupila Pichlova manželka v roce 1602,^{20]} se staly typickým raně novověkým předměstským statkem, z něhož byl zásobován pražský dům/palác, odkud se rekrutovali jeho sloužící a který svým majitelům sloužil pro letní odpočinkové pobyty. Správu prováděl pověřený úředník a majitel tu výrazněji zasahoval jen ve chvíli, kdy byla narušována práva statku. Ještě v době, kdy Jiří Pichl jiný statek než Chrustenice neměl, se dostal do konfliktu s Berounskými kvůli dřevu kácenému na sporných hraničních místech v lesích. Chrustenický vladyka se musel nakonec obrátit až na císaře se stížností, že mu Berounští kácejí a odvázejí jeho dřevo a že navíc brání v kácení jeho čeládece.^{21]} S lesem, tentokrát coby místem nebezpečného řádění různých kriminálních živlů, byla spojena i jiná Pichlova žádost. Přes chrustenické pozemky procházela jedna z nejdůležitějších zemských silnic, komunikace spojující Prahu s Plzní a dále pokračující do říšských měst. Bylo pochopitelné, že přitahovala lapky, kteří se navíc v oblasti Chrustenic mohli spolehnout na těžko přístupné lesy. Pichl se domníval, že by situaci napomohlo postavení popravistiště, které by lupiče a mordýře od jejich činů odrazovalo. Jeho návrh

19] AHMP Praha, Malá Strana, knihy městského soudnictví, sign. 2215, Kniha trhová 1587–1615, fol. J 17. Smlouva byla uzavřena 8. května 1601 za primase Jiřího Gehla za Podhorštejna. Dům byl lokalizován mezi nemovitosti zesnulého Víta Flavína z Rottnfeldu a zlatníka Jana Wendlepense. Sám Pichl dům koupil od urozeného Jana Ssyndle z Eberharceze, císařského expeditora při kanceláři české komory, který byl poručníkem osiřelých Jana a Alžběty, dětí zesnulého Petra Wandreyse z Eysenpergu, doktora v lékařství, a od Wandreysovy vdovy, matky oněch dětí.

20] ANM, Genealogická sbírka CH, karton CH 22 – Pichl z Pichelberka: genealogické výpisky o rodině.

21] NA Praha, SM, inv. č. 2636, sign. P 63/9, karton 1640: A) Koncept listu císaře Rudolfa II. Berounským z 8. února 1596. Sděluje jim, že si Pichl na Berounské velmi stěžuje a prosí císaře o zakročení. Ten jim jeho suplikaci posílá (ve slozce není) a pokud je to tak, jak Pichl sděluje, mají z jeho poručení ve svém počínání ustát. B) Koncept listu téhož ze 7. prosince 1595. V podstatě jde o totéž jako v předchozím, ale zde se mluví ještě o překážkách činěných Pichlově čeládece, když si chtěla pořídit tamtéž dřevo pro vlastní potřebu.

však zůstával u podbrdských krajských hejtmanů dlouho bez odpovědi, takže Jiří musel záležitost znovu urgovat.^{22]} Zda se vyřízení dočkal, není jisté, stejně jako to, kdy se jeho život vlastně uzavřel. Nejvíce pravděpodobným datem je rok 1610, během něhož se na zemském sněmu projednával způsob rozdělení jeho pozůstalosti.^{23]} A odpovídal by tomu také jeho nástup do poštmistrovského úřadu s následnou sedmnáctiletou služební dobou, na niž se odvolávala jeho ovdovělá manželka.^{24]}

Ačkoli Jiřímu Pichlovi mohlo být v době úmrtí bezmála sedmdesát let, zanechal po sobě velmi mladé a dospívající děti. Se svou tedy jistě výrazně mladší partnerkou Hedvikou, dcerou Jana st. Robmhápa ze Suché, dlouholetého hejtmana panství Přerov nad Labem, zplodil syna Rudolfa a vychoval pět dcer: Alžbětu, Kateřinu, Hedviku, Annu Marii a Dorotu. Jim a ženě Hedvice na smrtelné posteli v malostranském domě také odkázal veškerý svůj majetek.^{25]} Vdova se po jeho smrti pokusila vylepšit rodinný rozpočet domáháním se nevyplaceného manželova služebního honoráře a finanční půjčky na císaři, a to v celkové výši 10.582 zlatých,^{26]} jenže ani v tomto případě nevíme, jak pochodila. Dlouhý život v rodinném kruhu s dětmi jí ale již nebyl dopřán, Hedvika zemřela v roce 1613.^{27]} Pozoruhodné je, že její tělo nespočinulo po manželově boku (v malostranském kostele sv. Tomáše v pichlovské kryptě), ale po boku jejich rodičů v robmhápské hrobce v Týnském chrámu na Starém Městě pražském, jejíž náhrobní kámen až mnohem později pořídila Anna Marie Bleylebenová z Pichelberka.^{28]}

Zodpovězení otázek, kdy a kde se Jiřího děti narodily, zůstane rovněž na poli více či méně pravděpodobných hypotéz. Když Tomáš Pichl kolem roku 1580 pořizoval svou poslední vůli ve prospěch bratra Jiřího, zmiňoval v ní, nikoli však jmenovitě, jeho dcery. Mohlo jít o Alžbětu a Kateřinu, které by v tom případě byly podstatně starší než ostatní sourozenci, takže se nabízí domněnka, zda nepocházely z Jiřího předchozího manželství, o němž jinak nemáme

22] NA Praha, SM, inv. č. 2636, sign. P 63/11, karton 1640 – Koncept listu české kanceláře hejtmanům podbrdského kraje z 5. listopadu 1607.

23] NA Praha, SM, inv. č. 2636, sign. P 63/2, karton 1640 – Anna Marie Bleylebenová z Picheleberka císaři a nejvyšším českým úředníkům ve středu po sv. Vavřinci 1615.

24] <http://antiskola.eu/cz/referaty/38767-postovnictvi-za-marie-terezie/download/print?id=39572> [cit. dne 18. 3. 2020].

25] ANM, Genealogická sbírka CH, karton CH 22 – Pichl z Pichelberka: genealogické výpisky o rodině.

26] <http://antiskola.eu/cz/referaty/38767-postovnictvi-za-marie-terezie/download/print?id=39572> [cit. dne 18. 3. 2020].

27] ANM, Genealogická sbírka CH, karton CH 22 – Pichl z Pichelberka: genealogické výpisky o rodině.

28] Joseph Anton SWOBODA, *Die Hauptpfarrkirche am Teyne zu Prag, ihr Ursprung, Schicksale und Merkwürdigkeiten*, Praha 1832, s. 29. Autor chybně uvádí, že náhrobník byl pořízen roku 1535. Snad jde jen o překlep a korektní datum je 1635.

žádné zprávy. Samozřejmě, mohlo se také jednat o jiné, jménem neznámé dívky, vezmeme-li v úvahu, že se první děti otcova úmrtí vůbec nemusely dožít. V posledních dvou dekáдах 16. století zasáhla Čechy opakovaně morová epidemie, která si vybrala krutou daň zvláště mezi těmi nejmenšími.^{29]} Buď, jak buď, oba předpoklady počítají se dvěma manželkami Jiřího Pichla. Na druhou stranu, jsou známy i případy, kdy rodiče – ať už byly důvody jakékoli (delší odloučení manželů, zdravotní potíže, rodinné neshody apod.) – měli v plolení potomků delší pauzu. Nejmladší dcera Dorota přišla na svět asi až kolem roku 1600, či krátce před tímto datem, zatímco její nejstarší sestry se mohly narodit po roce 1575. Ani takové rozpětí jedinou biologickou matku všech sourozenců nevylučuje. Jenomže Alžběta i Kateřina byly ještě v roce 1615 slečnami (pannami)^{30]} a provdaly se krátce po tomto datu. Stěží jako zhruba čtyřicetileté dámy. Tato úvaha vede k jednoznačnému závěru, že Hedvika Pichlová se stala až druhou manželkou Jiřího Pichla a že Pichl o první ženu a děti přišel.

Některé jeho děti se mohly narodit v Chrustenicích, ty mladší ale také ve Vysokém Újezdu nebo v nějakém pražském obydlí rodiny, o němž nejsme informováni. Reprezentativní malostranský dům koupili Pichlovi až později, jenže Jiří tehdy stěží do pražských úřadů dojížděl až z Chrustenic. Od roku 1601 již rodina souvisle žila na Malé Straně, kde tedy sourozenci vyrostli. Své volno trávili Pichlovi na tvrzích v Chrustenicích a ve Vysokém Újezdu. První již nestojí, druhá byla přebudována na zámek, jehož výsledná podoba pochází až z 19. století. Otcovo úmrtí v době, kdy nejméně tři děti (Anna Marie, Rudolf, Dorota) byly nezletilé, znamenalo ztrátu existenčních jistot. Pochopíme tak i snahu Hedviky Pichlové ze Suché domoci se hotovosti, kterou císař jejímu muži dlužil. Na rozdíl od jiných vdov se jí, jistě za pomoci příbuzných, především bratra Arnošta Robmhápa ze Suché, také podařilo celé nemovité dědictví pro děti udržet. Rok po její smrti byl syn Rudolf prohlášen za zletilého^{31]} a na pořad dne přišlo rozdělení otcovské a mateřské pozůstalosti.

I v dnešní době jsme často svědky toho, že spor o majetek dokáže rozhádat a znesvářit nejbližší rodinné příslušníky natolik, že dojde i k fyzické agresi a přerušení vzájemných styků. V minulosti tomu nebylo jinak a příběh pichlovského dědictví je v tomto směru mimořádně ilustrativní, k čemuž přispívají dodnes dochované dokumenty k okolnostem vleklého sporu. Manželé

29] V úvahu připadá zvláště morová epidemie z roku 1582, která silně postihla zejména Prahu a konkrétně Malou Stranu, kde mohl Pichl se svojí rodinou už tehdy žít. K morovým ranám přehledně Karel ČERNÝ, *Mor 1480–1730. Epidemie v lékařských traktátech raného novověku*, Praha 2014; relevantní je stále i Václav SCHULZ, *Příspěvky k dějinám moru v zemích českých z let 1531–1746*, Praha 1902.

30] NA Praha, SM, inv. č. 2636, sign. P 63/2, karton 1640 – V dokumentech k sourozeneckému sporu se jako panny uvádějí opakovaně.

31] ANM, Genealogická sbírka CH, karton CH 22 – Pichl z Pichelberka: genealogické výpisky o rodině.

Jiří a Hedvika Pichlovi svým pěti dcerám a jednomu synovi zanechali statky Chrutenice, Vysoký Újezd, Chrástřany, polovinu vsi Zbuzan, cenný malostranský dům, hotovost a klenoty, svršky a další movitosti, snad i nějaké finanční pohledávky. Deskové statky s tvrzemi Chrutenice a Vysoký Újezd měl převzít Rudolf s tím, že sestry vyplatí, o ostatní se měli podělit. Od počátku, přes záhy uzavřenou první smlouvu, se však očividně nemohli shodnout a, možná v návaznosti na předchozí sourozenské vztahy a sympatie z dětství, se mezi nimi vyprofilovaly dvě navzájem antagonistické skupiny. Jednu představovaly obě starší sestry, Alžběta a Kateřina, druhou ostatní sourozenci. Anna Marie stála podle všeho na pomezí a do sporu s bratrem se posléze dostala také.

Rudolf Pichl a jemu nejbližší sestra Hedvika, již provdaná Putkamerová a asi coby věno získávající Chrástřany, se dostali po několika měsících neshod a neschopnosti dosáhnout konsensu se staršími sestrami do slepého bodu. Císař Matyáš musel jmenovat dva prostředníky, komisaře, Zachariáše Kábu z Rybňan, purkrabího Pražského hradu, a zemského místosudího Adama Rýzberského z Janovic, kteří se měli pokusit rozhádané sourozence usmířit a porovnat je novou smlouvou. Ta byla nakonec uzavřena na jaře 1615. Právilo se v ní mimo jiné, že Hedvika Putkamerová získala statek Chrástřany po zesnulé matce a že své sourozence vyplatila. Jenže Alžběta tvrdila, že nic nedostala a že ke smlouvě tehdy vůbec nebyla přizvána, takže se Hedvika, která námitku uznala, uvolila vyplatit jí 1450 kop grošů míšeňských. Pokud šlo o polovinu vsi Zbuzan, ten byl touto novou smlouvou přenechán Alžbětě a Kateřině za sumu 4000 kop grošů míšeňských, kromě jednoho tisíce kop, které měla na vsi zajištěné jejich matka manželovým kšaftem a o které se měli podělit všichni společně. Alžběta i Kateřina si z částky měly odečíst svůj podíl (tj. obě dohromady 1333 kop a dvacet grošů), zatímco Rudolf Pichl svůj díl odstoupil sestře Hedvice a ta měla posléze hotově vyplatit Alžbětě a Kateřině to, co by případně přebývalo. Obě naposledy uvedené sestry se měly porovnat rovněž s dalšími dvěma sestrami, Annou Marií a Dorotou, a odvést jim za Zbuzany hotovost. Po tomto finančním porovnání mělo dojít k zápisu uvedené nemovitosti do desek zemských oběma sestram. O hotovost, která zůstala po paní Hedvice Pichlové, se měli všichni porovnat rovným dílem. Hedvika Putkamerová měla ostatním předložit vyúčtování toho, co k sobě přijala a rozdělit peníze. Čtvrtý bod smlouvy řešil svršky, jež právem náležely Alžbětě a Kateřině a měly jim být vydány příbuznými, u nichž byly dosud zadržovány (tedy patrně Hedvikou a bratrem). Naproti tomu Alžběta a Kateřina měly vrátit truhlici i s jejím obsahem, kterou vzaly v domě na Malé Straně a odvezly pryč. Otevřít ji měly všechny sestry společně a o obsah se rovným dílem podělit. Pokud šlo o rodinné stříbro, rozhodly se Alžběta i Kateřina důvěřovat bratrovi, že jim z něho něco dá, což Rudolf potvrdil. V pátém bodě se řešilo rozdělení poddaných, ale o to komisaři strany nedokázali kvůli velkým dohadům porovnat, takže rozhodnutí ponechali

na soudu, resp. na tom, jaké výhody a propouštěcí listy konkrétní poddaní ukáží. Pár koní za kočár a jednoho strakatého koně se sedlem měl Rudolf vydat Alžbětě, Kateřině její dvě krávy. Jelikož Alžběta s Kateřinou zůstávaly dosud neprovdány, zavázal se Rudolf poskytovat na vychování jedné každé z nich sto kop grošů míšeňských ročně, a to ve dvou tradičních termínech, při sv. Jiří a při sv. Havlu, vždy po padesáti kopách, a to do té doby, než by se vdaly. Tak to bylo zapsáno i do desek. Kdyby Rudolf dohodu neplnil, měly mít obě starší sestry právo uvázat se v jeho statek Chrustenice, dokud by nebyly uspokojeny. Ani záležitost vlastnictví malostranského domu nebyla bez problémů. Rudolf sice před komisaři prohlásil, že na něm sestrám nic nenáleží a že to, jakým způsobem z něho měly být sestry vybyty, nařídil již jejich otec Jiří. Alžběta s Kateřinou to ale popřely a chtěly z domu svůj podíl. Kába s Rýzmberským nevěděli, jak tento sporný bod vyřešit a přenechali jej budoucímu soudnímu rozhodnutí.^{32]}

Smír po smlouvě nenastal, naopak. Brzy si Rudolf Pichl nejvyšším českým úředníkům a místodržícím stěžoval, že k němu nedávno přijela na Chrustenice jedna z jeho sester, „svývolná“ Kateřina, a chtěla po něm své věci, které jí prý pokojně vydal. Kateřina se však na návštěvě chovala „dosti nezbedně a nepokojně“ a začala svár s nejmladší sestrou Dorotou, jež na tvrzi žila se svým bratrem. Nakonec ji udeřila a odešla. Po cestě domů přítom na poli zastihla chrustenickou Kateřinu Kosořskou (alias Šperkovou, alias Klemovou), domnělou Rudolfovu poddanou, a vzala ji s sebou pryč. V podstatě ji unesla, prý neznámo kam. Podle bratra tak učinila zcela protiprávně. O pomoc se k němu ostatně utíkal také manžel unesené ženy – i jeho suplikace tvoří součást příslušné archivní složky. Šlo však o suplikaci přinejmenším druhou: jednak je pozdějšího data než Rudolfova stížnost, jednak už poddaný věděl, že jeho žena skončila v Praze. Protože měl staré rodiče, kteří již žádnou práci nemohli obstarat a on sám na hospodářství nestačil, ženu naléhavě potřeboval. Prosil Pichla, aby věc vznesl na náležitých místech a dosáhl manželčina vydání.^{33]} Rudolf proto adresáty žádal, aby si Kateřinu předvolali a poručili jí poddanou mu propustit.^{34]} Jak to ale podle všeho bylo ve skutečnosti, ukazuje emotivní výpověď samotné postižené, které se celé suplikování nejvíce dotýkalo. I ona napsala, či spíše nadiktovala své prohlášení nejvyšším českým úředníkům. Uváděla v něm, že coby její poddaná byla ve službě panny Alžběty Pichlové, když v pražském domě do Alžbětina pokoje přišli Rudolf a jeho sestry Anna Marie a Hedvika

32] NA Praha, SM, inv. č. 2636, sign. P 63/2, karton 1640. V pondělí po neděli postní smrtelné 1615 prostředkovali Zachariáš Kába z Rybňan, purkrabí Pražského hradu, a Adam Rýzmberský z Janovic, zemský místosoudí, coby císařem nařízení komisaři smlouvu mezi pichlovskými sourozenci. Na závěr se praví, že pokud by nějaká strana smlouvě nedostála, měla té druhé zaplatit pokutu ve výši 50 kop grošů míšeňských.

33] Tamtéž. Jan Klem Rudolfu Pichlovi z Pichelberka ve čtvrtek po památce Rozeslání apoštolů 1615.

34] Tamtéž. Rudolf Pichl z Pichelberka nejvyšším českým úředníkům a místodržícím, květen 1615.

Putkamerová a ji „*mocně vzali*“ a nechali ji odvézt na Chrustenice, kde ji proti její vůli dali jednomu místnímu hospodáři za manželku. Kateřina, nepovažující se za poddanou chrustenickou, ale zbuzanskou, tedy za poddanou ze vsi, která náležela slečnám Alžbětě a Kateřině Pichlovým, myslela dle vlastních slov všelijak na to, jak by se dostala zpátky ke své vrchnosti. Když se našla příležitost, přišla zase k „*panně Kačence*“, u níž pak i nadále zůstávala. A to z dobré vůle, nikoli v nějakém vězení, jak se o tom měla nejvyšším úředníkům podávat zpráva. Na gruntech pana Pichla v žádném případě zůstat nemohla a nechtěla. Adresáty svého listu prosila, aby jí u její skutečné vrchnosti ponechali, „*nebo kdyby mě i má panna u sebe jmiti nechtěla, tehda, než bych tam byla, rači půjdu, kde mě mý voči ponosou*“.^{35]}

Kamenem sváru byli i další poddaní. Začátkem července dostal Rudolf od nejvyšších úředníků k vyjádření přípis své sestry Alžběty, která si stěžovala jak na něj, tak na Hedviku Putkamerovou a Annu Marii, čerstvě provdanou za nižšího důstojníka nizozemského (belgického) původu Alexandra Bleylebena, že odvezli, zbili a do vězení dali „*nějakého*“ krčmáře. Mladý Pichl vyjadřoval velkou lítost nad tím, jak jeho „*nezbedná*“ sestra zaneprazdňovala úředníky, zošklivovala jim ho a donášela na něj. Někteří z pánů adresátů už prý věděli, jaký má se sestrou kříž a úzkost a co za „*despect*“ od ní musel snášet a stále snáší. Ani sám nevěděl, odkud by měl stížnost na ni začít, protože každým dnem to byly nové a nové věci. Upřímně napsal, že netuší, co s ní a že by si raději přál už ji nikdy nevidět a nikdy o ní neslyšet. Uvedeného krčmáře neuvěznil on, ale Anna Marie Bleylebenová, a to ze „*slušných příčin*“ (blíže nespecifikovaných). O tom, co učinila ona sama, prý Alžběta raději mlčela. Připomenul kauzu Kateřiny Šperkové a neochotu sester vydat ji manželovi, což sice měla na svědomí druhá Pichlova sestra Kateřina, ovšem „*v nepokojnosti jí podobná*“. Navíc byla v těchto dnech od obou sester skrze jejich čeládku „*vylouzena*“ Anna Bartoušková, děvečka ze vsi Chrustenic, která zůstávala již od mládí při paní Hedvice Putkamerové. Anna přitom jejich nejmladší sestře Dorotě pobrala a pokradla mnoho věcí, utekla s nimi pryč a, jak měl Rudolf zprávu, i ona našla úkryt u sester. Zrovna tak u sebe jeho sestry údajně zdržovaly i Marii Jarošovou, děvečku z Chrustenic, jeho poddanou, kterou mu vzali z domu a nechtěli mu ji vydat. Z toho měli páni úředníci poznat, že nikoli Rudolf a jeho mladší sestry, ale Alžběta s Kateřinou (které tak coby nejstarší ze sourozenců měly podle něj činit „*dle své navyklosti*“) jsou těmi, kdo konflikt nenáležitě vyhrocoval. Na závěr prosil, aby úředníci nedávali jejich stížnostem prostor a sestry napomenuli, aby se k němu chovaly lépe a řídily se jím. Rudolf byl naproti tomu připraven vydat jim všechny jejich spravedlnosti.^{36]}

35] Tamtéž. Nedatovaná výpověď Kateřiny Šperkové adresovaná nejvyšším českým úředníkům (1615).

36] Tamtéž. Rudolf Pichl z Pichelberka v pátek po sv. Prokopu nejvyšším českým úředníkům.

Asi nejhůře v souvislosti se sourozeneckým sporem dopadl zbusanský krčmář Jan Souček. Podle smlouvy zprostředkované Kábou a Rýzmberským připadl pichlovský díl Zbuzan Alžbětě a Kateřině a byl jim také řádně vložen do desek zemských. Jenže podle další Alžbětiny stížnosti pak Rudolf i s Annou Marií a Dorotou do Zbuzan přijeli a odvezli odsud krčmáře, Alžbětina poddaného, „*divně tyransky*“ s ním zacházeli, a nakonec ho dali do vězení na bratrově tvrzi v Chrustenicích. O tom již Alžběta a Kateřina úředníkům psaly, ti nařídili komisaře, kteří je měli porovnat, což se i stalo. Rudolfovi a Anně Marii pak bylo poručeno, aby krčmáře propustili. To oni slíbili, ale přesto ho stále propustit nechtěli a drželi ho ve vězení. Krčmář byl přitom již těžce nemocen a hrozit měla dokonce jeho záhuba.^{37]} Alžbětina stížnost zapůsobila. Jen o zhruba týden později totiž sděloval Rudolf Pichl císaři, že se zachoval podle poručení a že krčmáře, kterého dala uvěznit jeho sestra Anna Marie, nechal propustit. Naproti tomu ale jeho sestry odporovaly císařskému příkazu a nechtěly propustit poddanou jeho a jeho sestry (patrně Hedviky).^{38]}

Přes císařskou kancelář se Rudolfova odpověď dostala k vyjádření do rukou Alžběty a Kateřiny, které na ni zareagovaly obratem, týž den, ve který jim byla doručena. Nejprve vyjádřily lítost nad tím, jak se jich jejich „*nezvedenej bratr*“ takto dotýká. Stěžoval si na ně nadto, že začínaly různice a sváry, přitom prý bylo mnoha lidem dobře známo, jak s nimi chtěl zacházet a jak velké příkoří jim činil. Kdo ví, jak by dopadly, kdyby nebylo dobrých lidí, které nařídili k jejich opatrování ještě otec s matkou. Pokud šlo o Součka, již pány informovaly, jak na jejich grunty svého času přijeli Rudolf, Anna Marie Bleylebenová, Hedvika Putkamerová a její manžel a jak onoho poddaného „*prali, mlátili, beze vsí příčiny vzali a do vězení dali*“. Až když suplikovaly, že by v jejich tyranském vězení mohl zemřít, předali ho rychtáři, ovšem v poutech a v řetězech. Ohledně údajně uzmuté poddané na Rudolfových gruntech jen lakonicky sdělily, že jde o jejich poddanou, nikoli bratrovu. A zatímco ony se vždy spravovaly podle rady přátel, které jim k ruce dal jejich otec (o čemž měli dobře vědět jak purkrabí Kába a místosudí Rýzmberský, tak strýc Arnošt Robmháp ze Suché), Rudolf se nikdy radou přátel neřídil. Stydět by se za něj měly ony, ne on za ně. Alžběta s Kateřinou se totiž držely uzavřené smlouvy. Pokud by dostaly všechno to, o co se je Rudolf a jejich „*nepokojné sestry*“ (nepochybně míněny Hedvika a Anna Marie) snažili připravit a co jim spravedlivě náleželo, nemusely o něm do konce života už ani slyšet.^{39]} Těmito slovy, jimž podobná nedávno použil rovněž Rudolf, byl nepřeklenutelný svár patrně dokonán a příbuzenské vazby navždy přetrhány.

37] Tamtéž. Nedatovaný list Alžběty Pichlové nejvyšším úředníkům, prezentováno 8. července 1615.

38] Tamtéž. 15. července 1615 Rudolf Pichl z Pichelberka císaři Matyášovi. Na závěr svého listu požádal Pichl císaře o vydání dekretu s příkazem sestřím, aby jeho požadavku vyhověly.

39] Tamtéž. Nedatovaný list Alžběty a Kateřiny nejvyšším českým úředníkům, prezentováno 24. července 1615.

Olaj do ohně přilila koneckonců také Anna Marie Bleylebenová. Jistě již s oporou v rázném manželovi-vojákovi sepsala začátkem srpna (1615) na své starší sestry stížnost adresovanou císaři. Panovníka v ní informovala, že jí po matce připadl díl vsi Zbuzan a že na jaře nechala na polnostech ke vsi náležejících zasít svůj vlastní oves. Nyní, když se blížila sklizeň, jí v tom její nejstarší sestra Alžběta činila překážku. Alžběta měla před několika dny přijet do Zbuzan společně s křižovníkem Vilémem Vratislavem z Mitrovic, vyjet na pole a při zjištění, že oves dozrává, poručit své čeládce obilí sklídit. Jen ve svůj prospěch. Anně Marii to čeládka oznámila a tu sestřino počínání velmi zarmoutilo, protože byla přesvědčena, že „*kdo náklad nač vede, tomu také oužitek náleží, a kdo seje, ten také žne*“. Prosila císaře, aby proti její sestře zakročil.⁴⁰⁾

Alžběty se pochopitelně zastala Kateřina, na sestřinu stížnost odpověděly společně. Na úvod si sice postesklly, jak byly obě, sirotky, stále utiskovány od svých ostatních sourozenců, ale tím nechtěly úředníky zanepřazdňovat. Obracely se na ně pouze v záležitosti Zbuzan. Oháněly se smlouvou, kterou na jaře sjednali Kába a Rýzmborský a podle níž měla být pichlovská polovina vsi ponechána výhradně jim, tj. Alžbětě a Kateřině. S tím se ale nechtěly smířit Anna Marie a Dorota (pravdou je, že ty nebyly ke smlouvě přizvány, snad z důvodu své nezletilosti) a nehodlaly sestřím své zbuzanské podíly postoupit. Kvůli tomu byli znovu jmenováni další komisaři, kteří je porovnali. Anna Marie a Dorota před komisaři slíbily, že sestřím své díly postoupí. „*Dorotka*“ to již učinila, když si ze Zbuzan vymínila jedno děvče. Ale stejně tak prý i Anna Marie, která si vymínila jedno pachole a dvě fůry dříví. Nic víc. Hedvika Putkamerová, která sestřím ještě měla vydat několik set kop podílu z matčinych Chrást'an, přislíbila, že Alžbětu a Kateřinu během dvou týdnů uspokojí. Hned, jak by se to stalo, hodlaly obě obratem zase uspokojit Annu Marii za její zbuzanský díl. Jenže Hedvika měla při placení zpoždění a až když jí bylo pohroženo zatykačem, peníze složila. Starší sestry následně chtěly vyplatit Annu Marii. Zbytek k její výplatě si musely půjčit a „těžce“ se zadlužit. Když ale za sestrou poslaly, aby si peníze u nich vyzdvihla, sdělila jim, že už peníze nechce a svůj díl jim postoupit nemíní, navzdory svému slibu a učiněnému porovnání. Sestry žádaly adresáty o nařízení, aby jim jejich sestra „*v užívání našem pokoj dala*“ a aby dodržela svůj slib daný před komisaři. Není prý pravda, že by Anna Marie sporný oves sama koupila a dala osít, tvrdily, že byl vzat z chrást'anského statku ještě před tím, než Alžběta svůj chrást'anský podíl odstoupila. Urodil se u Zbuzan a byl svezzen do Chrást'an, odtud zase vzat a zde oset. A prý i kdyby tomu tak bylo, jako že není, že ten oves koupila Anna Marie za své peníze, pak ony jí nikdy nedovolily, aby ho zasela na jejich gruntech „*sobě k ruce*“. Až donedávna sice měli tamní pozemky všichni společně, ale nyní je již mají deskami zemskými zapsané jen ony. Stýskaly si také, že dostaly dvůr do základů

40) Tamtéž. 7. srpna 1615 Anna Marie Bleylebenová z Pichelberka císaři Matyášovi.

spálený (snad v souvislosti se vpádem Pasovských počátkem roku 1611?^{41]}), bez svršků, bez jediného zasetého zrna na zimu, a to ještě o pět set kop dráž, než jak nemovitost koupil jejich otec s tehdy dobře vystavěným dvorem a zasetým obilím. Kdyby i tu hrstku ovsu měly vydat sestře, která si na ně troufala jako na „*nebohý vopuštěný ženský pohlaví*“, musely by nařídít svým lidem, aby nikomu nic z jejich polí nedali a zabránili tomu. Patrně i násilím. Samy ale nic začínat nechtěly.^{42]}

A co na to Anna Marie? Předně se bránila proti přešlapům svých sester ve smlouvě, která byla uzavřena mezi nimi a bratrem. Teprve před šesti týdny se mladá paní Bleylebenová od úředníků menších desk zemských dověděla, že po ní bylo žádáno, aby se vzdala svých nároků na díl Zbuzan oproti jisté finanční částce. Anna Marie souhlasila za předpokladu, že finanční částka jí bude během dvou týdnů složena v jejím obydlí, což se ale nestalo a termín dávno prošel. Proto nechtěla své dědictví nikomu postupovat a hodlala je sama užívat. Do sporu se sestrami se dostala kvůli ovsu, který na svém dědictví sama nechala zasít a sestry si ho pak nárokovaly s argumentem, že patřil k Chrášťanům. Anna Marie tvrdila, že vyrostl u Zbuzan, i když netajila, že pak byl odvezen na Chrášťany. Podle ní ovšem jen proto, že ve Zbuzanech nebyla žádná stodola či jiný vhodný sklad. Žádala proto adresáty, aby po ní nechtěli, aby své dědictví a oves sestram postoupila. Současně poukázala na sněmovní usnesení z roku 1610, nedlouho po smrti Jiřího Pichla, kde se pravilo, co bude komu z pichlovského dědictví náležet.^{43]}

Tím se podrobnosti k sourozeneckému sporu vyčerpávají, ačkoli se táhl dál – i když možná s o něco menší intenzitou. Další dokumenty každopádně nejsou k dispozici. To ovšem není až zase tak podstatné, ať už záležitost dopadla jakkoli. Rozkol mezi sestrami a bratrem, i pokud byl nakonec urovnán nějakým soudním výrokem, nemohl skončit jinak než oboustrannou hořkou pachutí a minimálně na jedné straně pocitem křivdy, která do budoucna nedávala příliš nadějí na obnovení harmonických vztahů mezi Rudolfem Pichlem a jeho sestrami. Vždyť ještě v polovině března 1617 císař nařizoval apelačnímu soudu, aby akta, která se týkala jejich sporu, postoupil do české kanceláře k revizi.^{44]} Nejspíše ve stejném roce se ještě k tomu zkalily i vztahy mezi Rudolfem a Annou Marií, opět kvůli penězům. Tentokrát šlo o nějakou blíže nespecifikovanou finanční

41] Počátkem roku 1611 vpadlo do Čech vojsko arcivévod Leopolda Pasovského, naverbované původně na vojenský zásah do julišské války, a po rychlém postupu od jihu přepadlo Prahu, jejíž levobřežní část také ovládlo. Okolí Rudné, kde se nachází Chrutenice, Vysoký Újezd, Zbuzany i Chrášťany, patřilo k postiženým oblastem. Vpádu se ostatně nevyhnul ani sousední Beroun. Přehledně o události Marie KOLDINSKÁ, *Vpád pasovských a soudobé české myšlení*, Dějiny a současnost 13, č. 6, 1991, s. 15–20. Viz také Marie TOŠNEROVÁ, *Vpád Pasovských do Berouna v roce 1611*, *Minulosti Berounska* 5, 2002, s. 63–68.

42] NA Praha, SM, inv. č. 2636, sign. P 63/2, karton 1640. Alžběta a Kateřina nejvyšším českým úředníkům, nedatováno, před 11. srpnem 1615 (tehdy patrně prezentováno).

43] Tamtéž. Anna Marie Bleylebenová z Pichelberka ve středu po sv. Vavřinci 1615 císaři a nejvyšším českým úředníkům.

44] Tamtéž. 16. března 1617 císař Matyáš pražskému apelačnímu soudu.

spravedlnost po otci. Matyášovi čeští místodržící museli k porovnání obou jmenovat komisi, v níž se znovu sešli Kába a Rýzmborský.^{45]}

Cesty sourozenců se tedy rozešly, a to obrazně i doslova. Rudolf Pichl nebyl dobrým hospodářem, Chrustenice (sestávající tehdy z tvrze, poplužního dvora, pivovaru, ovčína, mlýna, kovárny, štěpnice, chmelnice, vsí s výsadní krčmou a dvora ve Lhotce)^{46]} i s Vysokým Újezdem prodal již v roce 1616 Fridrichovi Pětipeskému z Chýš a Egrberku a jeho ženě Johaně Kateřině, rozené Skuhrovské ze Skuhrova.^{47]} Zřejmě se nestihl ani oženit, natož zplodit potomky, takže Pichlové z Pichelberka jím někdy před říjnem 1621 v mužské linii vymřeli. To, co mu zbylo, odkázal své sestře Hedvice Putkamerové, jež mu byla a zůstala nejmilejší.^{48]} Nabízí se otázka, zda nepadl v bojích počínající třicetileté války v řadách katolického vojska, kde mohl po prodeji svých deskových statků hledat nové uplatnění. Nepoddajné sestry Alžběta a Kateřina si našly své ženichy, první v rodině Škopků z Olbramovic, druhá v rodině Kořenských z Terešova, snad v roce 1623 se provdala i nejmladší Dorota, která se stala paní Hamzovou (ze Zábědovic).^{49]} Nový chrustenický pán Fridrich Pětipeský na pichlovských tvrzích dlouho nevládl, zemřel bez mužských dědiců sotva rok po jejich koupi.^{50]} Chrustenice i Vysoký Újezd se tak staly majetkem ovdovělé Johany Kateřiny Skuhrovské, podruhé provdané Homutové. Ta se sezením na Chrustenicích titulovala ještě koncem června 1622, kdy ji žalovala v tu dobu dosud neprovdaná, ale na svatbu se chystající Dorota Pichlová o 3000 kop grošů míšeňských, jež jí podle posledního pořízení jejího otce náležely na věno a výpravu.^{51]} V době panující finanční krize měl ovšem peníze málokdo,^{52]} takže paní Homutová svou insolventnost asi vyřešila tím, že Dorotě

45] Tamtéž. 16. října 1617 byla v Praze (českými místodržícími?) nařízena komise ve věci sporu mezi Annou Marií Bleylebenovou a jejím bratrem Rudolfem.

46] <https://www.chrustenice.cz/historie-obce/> [cit. dne 18. 3. 2020].

47] ANM, Genealogická sbírka CH, karton CH 22 – Pichl z Pichelberka: genealogické výpisky o rodině.

48] NA Praha, SM, inv. č. 2636, sign. P 63/3, karton 1640 – Na Hedviku se tehdy (11. října 1621) obracela Rudolfova věřitelka Marie Magdalena Tottenpergerová z Wilksdorfu kvůli uhrazení dluhu.

49] ANM, Genealogická sbírka CH, karton CH 22 – Pichl z Pichelberka: genealogické výpisky o rodině.

50] Petr MAREŠ (ed.), *Korespondence Albrechta Pětipeského z Chýš a Egrberku z let 1570–1596*, České Budějovice 2015, s. 710.

51] NA Praha, SM, inv. č. 2636, sign. P 63/5, karton 1640. Koncept nedatovaného příkazu z české kanceláře Kateřině Homutové, rozené ze Skuhrova, aby uhradila dluh ve výši 3000 kop grošů míšeňských panně Dorotě Pichlové (nemluví se o tom, jak vznikl a za co byl). Dále je zde též koncept listu z české kanceláře z 30. června 1622 paní Johaně Kateřině Homutové, rozené Skuhrovské ze Skuhrova, a na Chrustenicích. Panna Dorota Pichlerová (sic!) z Pichelberka se na ně obrátila kvůli své pohledávce ve výši 1500 kop grošů českých (odpovídajících třem tisícům kop grošů míšeňských), které měla dostat i s úroky podle kšaftu jejího zesnulého otce Jiřího Pichla na věno a na výpravu. Její duplikaci jí posílají a nařizují jí, aby Pichlovou spokojila. Kdyby měla něco proti, ať o tom podá zprávu.

52] Srovnej Antonín KOSTLÁN, *Finanční zhroucení v Evropě na počátku třicetileté války*, Folia Historica Bohemica 8, 1985, s. 263–316.

přenechala Chrustenice. Ta je měla vzápětí prodat sestře Hedvice Putkamerové, ale ani Hedvika nedokázala dostát svým novým závazkům vůči Dorotě a chrustenický statek jí zanedlouho zase zastavila.^{53]} V rodině už ale dlouho nezůstal, na konci dvacátých let 17. století pichlovské pokolení ze seznamu vlastníků definitivně mizí a mizí i jakékoli jeho další historické stopy.

The Family Pichl of Pichelberk and sibling dispute over inheritance

Summary

Since the Middle Ages members of the Pichelberk family lived in western Bohemia, Cheb and Loket region, and first after the mid-16th century appeared the Pichls of Pichelberk in Central Bohemia. Most likely, however, it was not their distant relatives but perhaps originally a Prague family that found employment in the Habsburg services and achieved promotion to the lower nobility. Tomáš Pichl was the first who could buy his own domain with a small knightly house, Chrustenice near Beroun, where he experienced robbery by his own serfs. However, he did not have male heirs, so his property passed to his brother Jiří Pichl who was also accepted into knighthood at the end of 1586. For many years, perhaps since the time of Emperor Ferdinand I, he worked in lower but not insignificant positions in the imperial court's office. The peak of his career was probably the year 1593, when he became the highest court postmaster. Despite the fact that he had not received any salary during his seventeen years in duty, his financial situation was so good that he could afford to buy another small domain (Vysoký Újezd with a manor house) and even a splendid house in Prague on Malostranské Square. He left behind his teenage son Rudolf and five daughters, Elizabeth, Catherine, Hedwig, Anna Maria and Dorota who were to share the inheritance after his and his wife's death (1614).

The sibling animosity, which seems to have deeper roots (since childhood), led to the formation of two antagonistic groups that blamed each other for unlawful conduct and oppression. One was the eldest sisters Elizabeth and Catherine, the other were remaining siblings who also were not in a complete harmony. For example, Anna Maria soon got into a dispute with Rudolf too. Not so much in the game were the small domains of Chrustenice and Vysoký Újezd, which fell to Rudolf, as more minor properties, the Lesser Town house, sown oats, and above all the individual serfs. The situation reached the kidnapping and imprisonment of disputed serfs, physical aggression between siblings and their complete alienation. Neither the appointment of a commission to bring peace between the two parties did not help.

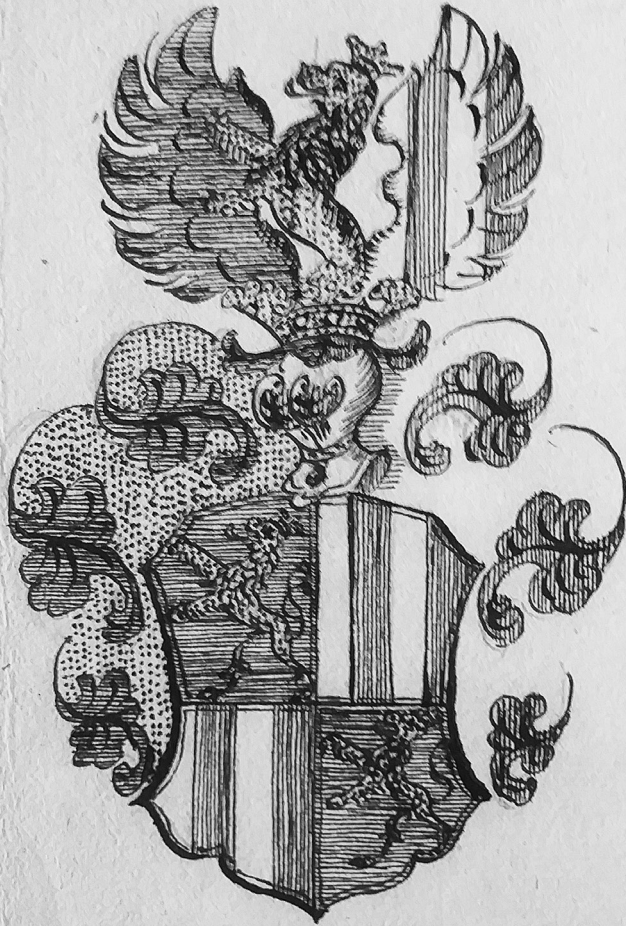
^{53]} <https://www.chrustenice.cz/historie-obce/> [cit. dne 18. 3. 2020].

Thanks to the fact that the matter reached the highest Bohemian state officials and the emperor and that the relevant written acts have been preserved, the course of the dispute can be observed in quite detail, although we do not know the final result. All sisters got later married, but Rudolf died a few years later – before that he managed to sell both Vysoký Újezd and Chrutenice. The name of Pichl of Pichelberk completely disappeared with the death of Anna Maria Bleyleben of Pichelberk († 1665), one of the once-distorted sisters.

Dnešní podoba zámku ve Vysokém Újezdu. Foto autor, 2020.

Na následující straně: *Znak Pichlů z Pichelberka. Fond Wunschwitz, NA Praha.*

H. Pichl Von Pichl,
berg. H.

3.